

บทที่ 4

การประเมินผลการดำเนินงาน ความคิดเห็นของเกษตรกรและปัญหาอุปสรรคที่มีต่อการ
ดำเนินการให้สินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตรของ ธ.ก.ส.

ก. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามความคิดเห็นและทัศนคติของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่มีการ
ดำเนินการให้สินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตรของ ธ.ก.ส. โดยแนวการวิจัยประกอบด้วย กลุ่ม
ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล
และการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากเกษตรกรผู้ใช้บริการสินเชื่อในรูปแบบนี้ ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 400,000
คน ซึ่งกระจายกันอยู่ในทุกจังหวัดของประเทศ หากจะดำเนินการวิจัยให้สมบูรณ์จำเป็นต้องใช้ระยะ
เวลา และเสียค่าใช้จ่ายสูง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิจัยโดยทำการเลือกเฉพาะเกษตรกรลูกค้าของ
ธ.ก.ส. ที่มีสถิติการใช้บริการสินเชื่อจาก ธ.ก.ส. สูงสุดทั้งทางด้านจำนวนคนและจำนวนเงิน 5 อันดับ
แรก (ตารางที่ 7) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดอุดรธานี

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เกษตรกรลูกค้าของ ธ.ก.ส. จังหวัดอุดรธานี
จำนวน 36,330 คน ในปี พ.ศ. 2526

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เกษตรกรลูกค้าของ ธ.ก.ส. จังหวัดอุดรธานี
จำนวน 600 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอำเภอที่มีลูกค้า ธ.ก.ส. โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จาก
อำเภอดังกล่าวสุ่มเกษตรกรลูกค้ามาอำเภอละ 100 คน 6 อำเภอ โดยคุณสมบัติการง่ายวัสดุอุปกรณ์
การเกษตรใน 19 อำเภอ 3 ถึงอำเภอ เรียง 3 ลำดับจากมากที่สุด และรองลงมา 6 อันดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน ให้สินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ปัญหาและอุปสรรคด้านต่าง ๆ ของการดำเนินงาน โดยวิธีให้เกษตรกร รุกค้าเป็นผู้ตอบข้อมูล ซึ่งแบบสำรวจดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ด้านดังนี้

- ก. สาเหตุของเกษตรกร รุกค้าที่มาใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตร
- ข. ปัญหาของเกษตรกร รุกค้าเกี่ยวกับการใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตร
- ค. ความคิดเห็นของเกษตรกร รุกค้าเกี่ยวกับการใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตร
- ง. ความเข้าใจของเกษตรกร รุกค้าต่อการประชาสัมพันธ์ของ ธ.ก.ส.

ตารางที่ 7

การดำเนินงานด้านเงินกู้ของ ธ.ก.ส. ปีบัญชี 2526 โดยเฉพาะ 5 อันดับแรก

สาขา	เกษตรกรรายคน		สหกรณ์การเกษตร		กลุ่มเกษตรกร		รวม	
	จำนวนเกษตรกร ลูกค้า (คน)	จ่ายเงินกู้ ระหว่างปี (ล้านบาท)	จำนวนเกษตรกร ลูกค้า (คน)	จ่ายเงินกู้ ระหว่างปี (ล้านบาท)	จำนวนเกษตรกร ลูกค้า (คน)	จ่ายเงินกู้ ระหว่างปี (ล้านบาท)	จำนวนเกษตรกร ลูกค้า (คน)	จ่ายเงินกู้ ระหว่างปี (ล้านบาท)
1. นครราชสีมา	40,699	363.83	33,888	187.95	3,946	0.60	82,533	552.38
2. อุตรดิตถ์	36,330	479.21	17,823	59.28	9,868	0.23	64,021	538.72
3. สุพรรณบุรี	29,159	370.26	25,643	136.95	6,342	-	61,144	507.21
4. นครสวรรค์	28,869	374.62	12,384	44.28	19,171	7.63	60,424	426.53
5. เชียงใหม่	26,697	229.63	28,689	59.32	4,624	0.71	60,010	289.66

ที่มา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

วิธีการสร้างเครื่องมือ

ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการให้สินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรของ ธ.ก.ส. ตามขอบเขตที่จะทำการศึกษว่าเป็นไปในลักษณะใด เช่นด้านราคา ด้านคุณภาพ ด้านคลังสินค้า การให้บริการหลังการจำหน่าย ด้านเอกสารแบบพิมพ์ภายในด้านเจ้าหน้าที่บุคคลากรของ ธ.ก.ส. เองหรือปัญหาและอุปสรรคด้านอื่น ๆ เป็นต้น

สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตขององค์ประกอบที่กำหนดไว้ในข้อ 2

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบกับเกษตรกรลูกค้าของ ธ.ก.ส. ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์

แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามประเภทให้เลือกตอบและเติมคำหรือข้อความตามหัวข้อที่กำหนดที่จะทำการศึกษา

เก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

(1) ทำการสอบถามเกษตรกรลูกค้าในบางอำเภอโดยตรง เช่นที่ อ.บ้านผือ ซึ่งค่อนข้างมีปัญหาเนื่องจากตรงกับช่วงเวลาที่เกษตรกรทำการเพาะปลูกพืชไร่ ทำนา และปัญหาด้านภาษา ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นต้น

(2) จากข้อจำกัดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการส่งมอบแบบสอบถามดังกล่าว ให้แก่หัวหน้าหน่วยประจำอำเภอแต่ละอำเภอที่ถูกเลือกขึ้นมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อดำเนินการต่อไป โดยขอให้แจกแบบสอบถามกระจายออกตามกลุ่มลูกค้าที่มาใช้บริการจากหมู่บ้านต่าง ๆ ให้ทั่วถึงกัน

(3) ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ 1 เมษายน - 31 ธันวาคม 2528 แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมด มีจำนวน 441 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 73.5 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้นที่จัดทำขึ้น 600 ฉบับ

ข. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละเป็นเกณฑ์กำหนดในการตัดสินใจเลือกข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจซึ่งได้จัดทำขึ้นโดยการแจกนับ และศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาข้อแตกต่างที่เกิดขึ้นจากการสำรวจ

ในครั้งนี้ วิธีการนี้ถึงแม้ว่าจะยังไม่ดีเท่าที่ควร แต่ก็สามารถวัดความแตกต่างของข้อคิดเห็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้ และสามารถใช้เป็นแนวทาง เสนอแนะให้ ธ.ก.ส. ปรับปรุงวิธีการดำเนินการบางอย่างเกี่ยวกับเรื่องนี้

ค. ผลการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา

1. การประเมินผลด้านการประชาสัมพันธ์ โดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "สินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร" จำแนกตามประเภทเงินกู้

ตารางที่ 8

ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับความหมายของคำว่า "สินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร" จำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

สินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. การดำเนินงานในลักษณะเดิม แตกต่างตรงที่ท่านได้รับเป็นวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรจาก ธ.ก.ส.	21.0	9.5	8.7	19.4
2. การให้สินเชื่อเป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตรตรงตามที่เกษตรกรต้องการ	28.6	19.0	52.2	29.7
3. การดำเนินงานจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี ราคายุติธรรมมาจ่ายให้แก่เกษตรกร เพื่อช่วยในการลดต้นทุนการผลิตอย่างจริงจัง	48.2	66.7	39.1	48.8
4. ไม่ทราบความหมาย	2.2	4.8	-	2.1

เพื่อที่จะประเมินผลในด้านการประชาสัมพันธ์ของ ธ.ก.ส. เกี่ยวกับเรื่องนี้ว่าจะได้ผลเพียงไร สำหรับในประการแรกจะวัดโดยใช้ความเข้าใจของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ว่ามีมากน้อยเพียงใดเกี่ยวกับคำนิยามของการให้สินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ซึ่งผลการศึกษาพบว่า

เกษตรกรรูกค้า ธ.ก.ส. ร้อยละ 48.8 มีความเข้าใจที่ถูกต้องว่าการให้สินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์ การเกษตร คือการดำเนินงานจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพดี ราคายุติธรรมมาจ่ายให้แก่เกษตรกร เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตอย่างจริงจัง รองลงมาร้อยละ 29.7 มีความเข้าใจว่า คือการให้สินเชื่อเป็น วัสดุอุปกรณ์การเกษตรตรงตามที่ต้องการ เป็นที่น่าสังเกตว่า ไม่ว่าเกษตรกรรูกค้าของ ธ.ก.ส. ที่กู้ เงินในลักษณะใด ๆ ก็ตาม ก็เข้าใจความหมายในแนวเดียวกัน การให้สินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์ การเกษตรนั้นเป็นการให้สินเชื่อที่มองในผลสุดท้ายที่เกษตรกรจะไม่ได้รับเป็นเงินสดเหมือนเป็นลักษณะ การให้สินเชื่อเดิม แต่จะได้รับเป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตรแทน

ในลักษณะดังกล่าว การประชาสัมพันธ์ของ ธ.ก.ส. จึงสามารถให้คำตอบที่ค่อนข้างถูกต้อง สู่ความหมายที่ควรจะเป็นจริง แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีเกษตรกร รูกค้าร้อยละ 2.1 ที่ไม่ทราบของความหมายเลย อาจเป็นไปได้ว่า มีสาเหตุเนื่องมาจากเกษตรกรบางคนไม่สนใจในความหมายของการให้สินเชื่อที่จะเปลี่ยนรูปแบบไปว่าจะมีความหมายประการใด แต่สนใจเฉพาะสิ่งที่ตนต้องการเท่านั้น

นอกจากนี้ จากตารางยังแสดงให้เห็นอีกว่าเกษตรกรที่กู้เงินจาก ธ.ก.ส. ประเภทระยะสั้น และระยะปานกลาง ร้อยละ 48.2 และร้อยละ 66.7 ตามลำดับ มีความเข้าใจว่า สินเชื่อในรูปวัสดุ อุปกรณ์การเกษตร คือการดำเนินงานจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่มีคุณภาพดี ราคายุติธรรมมาจ่ายให้ แก่เกษตรกร เพื่อช่วยในการลดต้นทุนการผลิตอย่างจริงจัง ในขณะที่เกษตรกรที่กู้เงินในระยะยาว ร้อยละ 52.2 เข้าใจความหมายว่า เป็นการให้สินเชื่อรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตรตรงตามที่ต้องการ และเป็น น่าสังเกตว่า เกษตรกรที่กู้เงินจาก ธ.ก.ส. ในลักษณะเงินกู้ระยะยาว ไม่มีคนใดเลยที่ไม่ทราบความหมายของการให้สินเชื่อในลักษณะแบบนี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากว่าเกษตรกรที่จะขอเงินจาก ธ.ก.ส. ใน ลักษณะนี้จะต้องมีหลักประกันจำนองกับ ธ.ก.ส. ซึ่งแน่นอน ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดี พอสมควรและมักจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาพอสมควร

1.2 การรับรู้ฯ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีบริการให้สินเชื่อในรูปวัสดุ และอุปกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 9

การรับรู้ฯ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีบริการให้สินเชื่อในรูปวัสดุและ อุปกรณ์การเกษตร จำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

แหล่งที่มาของการรับรู้	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. เพื่อน ญาติพี่น้อง	10.4	27.4	22.2	14.1
2. กลุ่มลูกค้าที่ตนเองสังกัด	36.9	35.3	35.2	36.5
3. การประชาสัมพันธ์ของธนาคารหรือ จากการแนะนำของเจ้าหน้าที่	52.7	37.3	42.6	49.4

จากการศึกษาพบว่ามีเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. รับรู้ฯ มีบริการสินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์ การเกษตร จากการประชาสัมพันธ์ของธนาคารเอง หรือจากการแนะนำของเจ้าหน้าที่ร้อยละ 49.4 จาก กลุ่มลูกค้าที่ตนเองสังกัดอยู่ร้อยละ 36.5 และจากเพื่อน ญาติพี่น้องเพียงร้อยละ 14.1 ในจำนวนดังกล่าว ไม่ว่าเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. จะเป็นลูกค้าเงินกู้ประเภทใดก็ตาม จะทราบว่า ธ.ก.ส. มีบริการสินเชื่อใน ลักษณะใหม่ จากการประชาสัมพันธ์ของธนาคารหรือจากการ แนะนำของเจ้าหน้าที่ กับจากลูกค้าที่ตนเอง สังกัด ในอัตราร้อยละที่ใกล้เคียงกันตลอด ซึ่งอาจจะพิจารณาได้ถึงวิธีการประชาสัมพันธ์ของ ธ.ก.ส. แล้วจะผ่านทางเจ้าหน้าที่ของ ธ.ก.ส. เอง และจากการที่ลักษณะของการให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส. เป็น แบบการกำกับดูแลควบคู่กันไป ซึ่งจะต้องมีการนัดกลุ่มลูกค้าประจำอยู่เสมอ ดังนั้นลูกค้าของ ธ.ก.ส. จึง ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงจากการแนะนำของเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. หรือจากเพื่อนลูกค้าที่อยู่ในกลุ่มของตนเอง เป็นส่วนใหญ่

1.3 สาเหตุที่เกษตรกรมาใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 10

สาเหตุที่เกษตรกรมาใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร จำแนกตามประเภท

เงินกู้

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. เพราะเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. จึงสนับสนุนงานด้านนี้	37.8	23.0	25.0	33.8
2. คิดว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นกว่าการกู้ในรูปแบบที่จ่ายเป็นเงินสด	26.5	24.5	28.1	26.5
3. ไม่รู้ว่าจะขอกู้จากแหล่งใดได้หรือไม่สามารถไปขอกู้จากแหล่งอื่นได้	9.2	23.0	17.2	12.2
4. เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. เป็นผู้แนะนำ	26.5	29.5	29.7	27.5

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่เกษตรกรลูกค้าของ ธ.ก.ส. มาใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรมีดังนี้ ร้อยละ 33.8 เพราะเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. มาก่อน จึงสนับสนุนงานด้านนี้ นอกจากนี้ที่มาใช้บริการเพราะเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. เป็นผู้แนะนำมา เพราะคิดว่าจะได้รับประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นกว่าแบบเดิมที่จ่ายเป็นเงินสด ร้อยละ 27.5 และร้อยละ 26.5 ตามลำดับ ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.2 มาใช้บริการเพราะไม่สามารถกู้เงินจากแหล่งอื่นได้แล้ว

จากตารางที่ 10 แสดงว่าเกษตรกรลูกค้าที่เป็นลูกค้าเงินกู้ประเภทระยะสั้น ร้อยละ 37.8 มาใช้บริการสินเชื่อ รูปแบบใหม่นี้เพราะว่าเคยเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. จึงให้การสนับสนุนในขณะที่ถูกลูกค้าประเภทระยะปานกลาง และระยะยาว ร้อยละ 29.5 และร้อยละ 29.7 มาใช้บริการสินเชื่อ รูปแบบใหม่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของ ธ.ก.ส. เป็นผู้แนะนำ ทั้งนี้เป็นเพราะการที่เกษตรกรจะขอกู้เงินในลักษณะระยะปานกลางและระยะยาวได้จะต้องเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. มาก่อนอย่างต่ำก็มีการติดต่อกันและกันเป็นเวลาตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป ในระยะเวลาดังกล่าว ก็มีความสนิทสนม การพบปะ กันอยู่มาโดยตลอด

โดยสรุปแล้วการรับรู้ที่ ธ.ก.ส. มีบริการให้สินเชื่อในรูปแบบของวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร โดยการแนะนำจากพนักงาน ธ.ก.ส. มีอัตราร้อยละที่น้อยกว่าวิธีการอย่างอื่น ๆ รวมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การประชาสัมพันธ์ของธนาคารในด้านการใช้บุคคลเป็นสื่อยังไม่ดีเท่าที่ควร

2. การประเมินผลด้านระบบการจ่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตร โดยการศึกษาข้อมูลต่าง ๆ
ดังนี้

2.1 สาเหตุที่ทำให้เกษตรกรลูกค้าต้องเสียเวลาเกี่ยวกับการได้รับวัสดุและอุปกรณ์การ
เกษตรที่ตนต้องการ

ตารางที่ 11

สาเหตุที่ทำให้เกษตรกร ต้องเสียเวลาเกี่ยวกับการได้รับวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรที่ตนต้อง
การ จำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. เอกสารแบบพิมพ์	20.0	22.9	25.0	21.1
2. การขาดคำอธิบายและคำแนะนำจาก เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ	21.8	27.9	29.7	23.8
3. ระยะเวลาดังกล่าว ไม่มีของตามที่ต้องการ	51.6	32.8	28.1	45.6
4. อื่น ๆ	6.6	16.4	17.2	9.5

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ที่มาใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การ
เกษตรต้องเสียเวลา กว่าจะได้รับวัสดุอุปกรณ์การเกษตรตามที่ต้องการครบถ้วน เพราะสาเหตุ
ต่าง ๆ ดังนี้ ระยะเวลาดังกล่าวไม่มีของตามที่ต้องการ ร้อยละ 45.6 การขาดคำอธิบายและคำ
แนะนำจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ คือไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นจากจุดไหน ร้อยละ 23.8 เอกสารแบบพิมพ์มีชิ้น
ตอนมากเกินไปร้อยละ 21.1 เหตุผลอื่น ๆ ร้อยละ 9.5 และยังพบว่าสาเหตุที่เกษตรกรลูกค้าต้อง
เสียเวลาในเรื่องของการได้รับของตามที่ต้องการนั้น เนื่องจากการขาดคำอธิบาย คำแนะนำจากเจ้า
หน้าที่ผู้รับผิดชอบ มีอัตราร้อยละที่สูงขึ้นเป็นลำดับ จนมีค่าถึงร้อยละ 29.7 เมื่อจำแนกตามประเภท

เงินกู้ ทั้งนี้เนื่องจากขั้นตอนการพิจารณาขอกู้เงิน ระเบียบวิธีการขอกู้สำหรับ เงินกู้ที่มีระยะเวลาการผ่อน
 ที่นานขึ้น ๆ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบในหลาย ๆ ด้าน ส่วนปัญหาเรื่องสินค้ำนั้น การขอกู้ระยะปาน
 กลางเกษตรกรมักระบุวัตถุประสงค์และอุปกรณ์การเกษตรที่มีขนาดใหญ่ซึ่ง ธ.ก.ส. สามารถจัดหาให้ได้ทัน
 เวลาที่ต้องการเป็นส่วนใหญ่

นอกจากนี้ จากตารางยังชี้ให้เห็นว่าเกษตรกรซึ่งเป็นหนี้เงินกู้ระยะสั้นนั้น เหตุผลที่ต้องเสีย
 เวลาว่าจะได้รับวัตถุประสงค์การเกษตรตรงตามที่ตนต้องการนั้นมีค่าสูงถึงร้อยละ 51.6 เนื่องมาจาก
 วัตถุประสงค์การเกษตรที่เกษตรกรประเภทนี้ต้องการ คือวัตถุประสงค์การเกษตรประเภทสิ้นเปลืองโดย
 เฉพาะ ปุ๋ย และปุ๋ยที่ ธ.ก.ส. จัดหาให้แก่เกษตรกรในจังหวัดอุดรธานี เป็นปุ๋ยตามโครงการช่วยเหลือของ
 ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป เพื่อสนับสนุนรัฐบาลในการลดพื้นที่การปลูกมันสำปะหลังในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 ซึ่งมาล่าช้ากว่ากำหนดมาก ทำให้เป็นปัญหาต่อฝ่ายจัดการของ ธ.ก.ส. ในกรณีที่ระงับ
 งดโครงการช่วยเหลือดังกล่าว

โดยสรุปแล้ว การศึกษาครั้งนี้พบว่าระบบการจ่ายวัตถุประสงค์การเกษตรของ ธ.ก.ส. ยัง
 ไม่ดีเท่าที่ควร ยังไม่สามารถจัดหาสิ่งของให้แก่เกษตรกรได้ทันเวลาที่เกษตรกรจำเป็นต้องใช้

2.2 สาเหตุที่เกษตรกรรลูการค้าไม่นิยมใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 12

สาเหตุที่เกษตรกรรนิยมไม่นิยมใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร

จำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. การส่งวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรล่าช้า	34.5	32.8	34.4	34.2
2. ราคาวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรแพง	13.6	24.6	18.7	15.9
3. วัสดุและอุปกรณ์การเกษตรที่ได้รับ มีคุณภาพต่ำ ชำรุดบ่อย	17.7	18.0	26.6	19.0
4. ต้องการเป็นเงินสดมากกว่า	34.2	24.6	20.3	30.9

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรรลูการค้า ธ.ก.ส. ไม่นิยมใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร เนื่องจากการส่งวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรล่าช้า ได้รับของหรือสินค้าไม่ทันเวลากับความต้องการร้อยละ 34.2 รองลงมาเนื่องจากต้องการเป็นเงินสดมากกว่าสิ่งของร้อยละ 30.9 เพราะสามารถที่จะแลกเปลี่ยนจัดซื้อหาสินค้าหลาย ๆ ประเภทได้ตามที่ตนต้องการ และจากตารางที่ 12 เกษตรกรที่เป็นลูกค้า เงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาวร้อยละ 34.5 ร้อยละ 32.8 และร้อยละ 34.4 ตามลำดับ ไม่นิยมใช้บริการสินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร เนื่องมาจากการส่งวัสดุอุปกรณ์การเกษตรล่าช้า

นอกจากนี้ จากตารางดังกล่าวยังแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เป็นลูกค้าเงินกู้ระยะสั้นมีอัตราร้อยละของความต้องการในการได้สินเชื่อในรูปเงินสด ค่าสูงที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรดังกล่าวยังไม่เข้าในการดำเนินงานของ ธ.ก.ส. ในเรื่องนี้ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะความต้องการเงินกู้ของเกษตรกร

กรประเภทเงินกู้ระยะสั้นนั้น มีจำนวนเงินที่ไม่มากนัก และสามารถที่จะนำไปจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรตามร้านค้าในท้องถิ่นได้ทั่ว ๆ ไป ซึ่งถ้าจะต้องมารอวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ตามที่ตนต้องการจาก ธ.ก.ส. แล้วย่อมจะไม่คุ้มกับเวลาที่ต้องเสียไป เมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่แตกต่างกันเล็กน้อย ถ้าจะจัดหาเอาเอง

สำหรับสาเหตุที่ทำให้การส่งวัสดุอุปกรณ์การเกษตรล่าช้าขึ้น สาเหตุประการหนึ่งมาจากความไม่คล่องตัวในการดำเนินงานอันเนื่องมาจากการขยายงานตามความต้องการของลูกค้าซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการจ่ายวัสดุฯ รายปลีกย่อยให้ลูกค้าจำนวนมากไม่เป็นไปตามเวลานัดหมาย ซึ่งถ้าหาก ธ.ก.ส. สามารถที่จะให้บริการแก่เกษตรกรลูกค้าโดยการให้เลือกซื้อได้ตามใจชอบ หรือมีสถานที่เก็บสินค้า (คลังสินค้า) ที่พร้อมจะนำสินค้าออกจำหน่ายได้ทันที ก็จะทำให้หมดปัญหาเรื่องการส่งของล่าช้าไปได้ ดังนั้นการศึกษาในข้อนี้ จึงทราบถึงข้อสมมุติฐานที่ว่า ธ.ก.ส. หากคลังเก็บวัสดุอุปกรณ์การเกษตรได้อีกกรณีหนึ่งด้วย

3. การประเมินผลด้านอื่น ๆ เพื่อให้รู้ถึงปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานใน
ด้านนี้ เพื่อเสนอแนะให้ ธ.ก.ส. พิจารณารับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยศึกษาจากข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 13

3.1 สาเหตุที่เกษตรกรต้องการเงินสดมากกว่าในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร (ใน
กรณีที่ไม่นิยมใช้บริการสินเชื่อแบบใหม่นี้ เนื่องจากเพราะต้องการเป็นเงินสดมากกว่า

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. ขอมมีราคาแพงต้องการจัดหา ด้วยตนเอง	19.6	26.2	18.8	20.5
2. มีภาระต้องนำไปชำระหนี้สินจากแหล่ง อื่น ๆ ก่อน	7.9	18.0	15.6	10.4
3. ไม่มีความต้องการได้วัสดุอุปกรณ์การ เกษตรจาก ธ.ก.ส. หรือผู้จำหน่ายที่ขึ้น ทะเบียนไว้กับ ธ.ก.ส.	7.6	14.8	14.1	9.5
4. มีความจำเป็นต้องใช้เงินสด	55.7	26.2	23.4	46.9
5. อื่น ๆ	9.2	14.8	28.1	12.7

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้าส่วนใหญ่ต้องการเงินสด เพราะมีความจำเป็นต้องใช้
เงินสด (เช่นต้องการจัดหาซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรเองจากร้านค้า หรือเป็นเพราะเงินกู้จาก ธ.ก.ส.
ไม่เพียงพอกับการลงทุนเพิ่มเติมในส่วนที่จะต้องใช้จ่ายเงินสด) ถึงร้อยละ 46.9 รองลงมาเพราะของมี
ราคาแพงต้องการจัดหาโดยตนเองร้อยละ 20.5

จากตารางที่ 13 แสดงว่าเมื่อเกษตรกรมีระยะเวลาการชำระหนี้ที่นานขึ้น ย่อมต้องการที่จะได้เงินสดมากกว่าคือร้อยละ 51.5 เพราะจะต้องนำไปลงทุนหรือปรับปรุงทรัพยากรทางการเกษตรที่จะต้องใช้เวลาานกว่าจะได้ผลคุ้มค่า เช่น ปรับปรุงแหล่งน้ำ ระบบส่งน้ำ จัดซื้อที่ดินเพื่อทำการเกษตรเพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่งจะต้องใช้เงินสดทั้งสิ้น และเนื่องมาจากในใบคำขอกู้ของ ธ.ก.ส. ที่ดำเนินการแต่ละฤดูกาลมักจะบังคับให้เกษตรกรต้องใช้วัสดุอุปกรณ์การเกษตรจาก ธ.ก.ส. ในกรณีที่การผลิตในฤดูกาลนั้น ๆ จะต้องใช้เครื่องทุ่นแรงเข้าช่วยด้วย เป็นต้น

นอกจากนี้ ตารางดังกล่าวยังระบุได้ว่า เกษตรกรที่เป็นลูกค้าเงินกู้ระยะสั้นร้อยละ 55.7 มีความจำเป็นต้องใช้เงินสด หากสามารถเลือกเอาเป็นเงินสดได้ ในขณะที่เกษตรกรที่เป็นลูกค้าประเภทระยะปานกลางร้อยละ 26.2 ต้องการเงินสดเพราะของจาก ธ.ก.ส. มีราคาแพง ต้องการจัดซื้อด้วยตนเอง และมีความจำเป็นต้องใช้เงินสดเช่นกัน สำหรับเกษตรกรที่เป็นลูกค้าประเภทระยะยาวร้อยละ 28.1 ต้องการเงินสดเพราะสาเหตุอื่น ๆ ที่สำคัญคือ นำเงินนั้นไปชำระหนี้ซึ่งมีมาแต่เดิม เช่น นำไปไถ่ถอนที่ดิน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การที่ค่าร้อยละของเกษตรกรที่เป็นลูกค้าเงินกู้ประเภทระยะสั้น เห็นว่าวัสดุอุปกรณ์มีราคาแพงและต้องการจัดหาโดยตนเอง แสดงให้เห็นข้อบกพร่องในการทำงานของ ธ.ก.ส. ที่จำเป็นจะต้องรีบแก้ไขโดยด่วน ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้ทราบ (สำหรับเหตุผลที่ได้รับจากการวิจัยข้อมูลในจังหวัดอุดรธานี เป็นเพราะเกษตรกรนำราคาปุ๋ย ธ.ก.ส. ไปเปรียบเทียบกับปุ๋ย อตก. ซึ่งเป็นปุ๋ยตามโครงการช่วยเหลือจึงมีราคาถูกกว่าปกติ)

3.2 ประเภทของวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรได้รับจากการใช้บริการสินเชื่อ ใน
รูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 14

ประเภทของวัสดุและอุปกรณ์การเกษตร ที่เกษตรกรได้รับ จำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. วัสดุสิ้นเปลือง เช่น ปุ๋ย อาหารสัตว์ ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืช ฯลฯ	53.6	34.4	26.6	47.3
2. วัสดุประเภทคงทน เช่น เครื่องยนต์ เครื่องจักรกลทางการเกษตร	25.8	29.5	39.1	28.2
3. บริการทางการเกษตร เช่น การว่าจ้างเตรียมดิน	16.4	19.7	18.7	16.1
4. เครื่องอุปโภคบริโภค เช่น ข้าวสาร	4.2	16.4	15.6	7.4

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีความต้องการวัสดุอุปกรณ์การเกษตรดังนี้
ประเภทวัสดุสิ้นเปลือง เช่น ปุ๋ย อาหารสัตว์ ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืชถึงร้อยละ 47.3 วัสดุประ
เภทคงทน เช่น เครื่องยนต์ เครื่องจักรกลทางการเกษตร ร้อยละ 28.2 บริการทางด้านบริการเกษตร
ร้อยละ 16.1 และเครื่องอุปโภคบริโภค ร้อยละ 7.4 ตามลำดับ แนนอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าประเภท
ของวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ต้องการเป็นสัดส่วนกับประเภทเงินกู้ของลูกค้า
กล่าวคือ ความต้องการได้วัสดุสิ้นเปลืองจะมีมากที่สุด ถ้าเป็นลูกค้าเงินกู้ระยะสั้น และจะมีแนวโน้มลด
ลงตามลำดับ เมื่อเป็นลูกค้าเงินกู้ระยะปานกลาง ระยะยาว คือร้อยละ 53.6 ร้อยละ 34.4 ร้อยละ

26.6 ตามลำดับ ในขณะที่ความต้องการวัสดุประเภททองจะมีแนวโน้มสูงขึ้นตามประเภทเงินกู้ กล่าวคือ ลูกค้าเงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว จะต้องการเครื่องยนต์ เครื่องจักรกลการเกษตร ร้อยละ 25.8 ร้อยละ 29.5 และร้อยละ 39.1 ตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามหลักเกณฑ์การให้สินเชื่อแต่ละประเภทของ ธ.ก.ส. ในปัจจุบัน

3.3 การได้รับวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 15

ปัญหาเกี่ยวกับการได้รับวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรจาก ธ.ก.ส. จำแนกตามประเภทเงินกู้
ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
ครบถ้วนทุกรายการ	86.4	62.3	67.2	80.3
ไม่ครบถ้วน	13.6	37.7	32.8	19.7

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 80.3 ได้รับวัสดุอุปกรณ์การเกษตรครบถ้วนทุกรายการตามที่ตนต้องการ ในขณะที่ส่วนน้อยคือร้อยละ 19.7 ได้รับไม่ครบถ้วน และนอกจากนี้ ยังแสดงว่าเกษตรกรที่เป็นลูกค้าประเภทเงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง ระยะยาว ส่วนใหญ่จะได้รับวัสดุอุปกรณ์การเกษตรครบถ้วนทุกรายการตามที่ได้แจ้งความจำนงไว้ในใบคำขอกู้ คือร้อยละ 86.4 ร้อยละ 62.3 และร้อยละ 67.2 ตามลำดับ และยังชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรที่เป็นลูกค้าเงินกู้ระยะปานกลาง และระยะยาวมีอัตราส่วนที่ได้รับวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรไม่ครบถ้วน เป็นจำนวนที่ใกล้เคียงกันร้อยละ 37.7 และร้อยละ 32.8 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่าประเภทของวัสดุอุปกรณ์เป็นประเภทคงทน ซึ่งมีขนาดใหญ่เกษตรกรมักจะระงูชนิด ประเภทและยี่ห้อของวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่ตนต้องการซึ่งในระยะเวลาดังกล่าวผู้ผลิต ผู้จำหน่ายอาจจะไม่สนองความต้องการให้ได้ โดยเฉพาะยี่ห้อที่มีปริมาณความต้องการสูง เช่น เครื่องจักรกลยี่ห้อคูโบต้า หรือรถเกษตร DN เป็นต้น

3.4 การเปรียบเทียบระยะเวลาการดำเนินงานให้สินเชื่อรูปแบบใหม่กับรูปแบบเดิม ว่าแบบใดใช้ระยะเวลามากกว่ากัน เพื่อศึกษาความนิยมของเกษตรกร

ตารางที่ 16

ปัญหาด้านการเปรียบเทียบ ระยะเวลาที่ใช้ในการกู้เงินจาก ธ.ก.ส. ในรูปแบบใหม่กับรูปแบบเดิม จำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. แบบใหม่ใช้เวลาน้อยกว่า	36.4	39.3	35.9	36.7
2. ทั้งสองแบบใช้เวลาเท่ากัน	31.6	37.7	29.7	32.2
3. แบบใหม่ใช้เวลามากกว่า	32.0	23.0	34.4	31.1

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. มีความคิดเห็นว่าการขอสินเชื่อในรูปแบบที่จ่ายเป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตรลักษณะใหม่ใช้เวลาน้อยกว่า คือร้อยละ 36.7 รองลงมาร้อยละ 32.2 เห็นว่าใช้เวลาเท่ากัน และร้อยละ 31.1 เห็นว่าใช้เวลามากกว่าแบบเดิม และยังคงแสดงให้เห็นอีกว่าเกษตรกรที่เป็นลูกค้าเงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาวร้อยละ 36.4 ร้อยละ 39.3 และร้อยละ 35.9 ตามลำดับ มีความคิดเห็นว่าการขอแบบใหม่ที่จ่ายเป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตรใช้เวลาน้อยกว่าการขอแบบเดิมที่จ่ายเป็นเงินสด

3.5 ความนิยมของเกษตรกรเกี่ยวกับรูปแบบการให้สินเชื่อของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 17

ความนิยมของเกษตรกรเกี่ยวกับรูปแบบการให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส. จำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. จ่ายเป็นเงินสดอย่างเดียว	37.3	31.2	28.1	35.1
2. จ่ายเป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตรอย่างเดียว	9.8	22.9	21.9	13.4
3. จ่ายเป็นเงินสดส่วนหนึ่งอีกส่วนหนึ่ง เป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	52.9	45.9	50.0	51.5

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ส่วนใหญ่หรือร้อยละ 51.5 มีความต้องการให้ ธ.ก.ส. บริการสินเชื่อในลักษณะที่จ่ายเป็นเงินสดส่วนหนึ่ง และวัสดุอุปกรณ์การเกษตรอีกส่วนหนึ่ง ในขณะที่ร้อยละ 35.1 นิยมที่จะรับสินเชื่อเป็นเงินสดเช่นเดิม ที่เหลือร้อยละ 13.4 ต้องการที่จะให้ ธ.ก.ส. จ่ายสินเชื่อเป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตรอย่างเดียว และนอกจากนี้ยังแสดงว่าเกษตรกรที่เป็นลูกค้าเงินกู้ระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาวร้อยละ 52.9 ร้อยละ 45.9 และร้อยละ 50.0 ตามลำดับ ที่มีความนิยมให้ ธ.ก.ส. ดำเนินการให้สินเชื่อเป็นเงินสดส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตรซึ่งก็เป็นไปตามลักษณะของการให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส. อยู่แล้วในปัจจุบัน

3.6 ความคิดเห็นของเกษตรกรในเรื่องการดำเนินงานให้สินเชื่อในรูปแบบอุดหนุนการเกษตร

ตารางที่ 18

ความคิดเห็นของเกษตรกรลูกค้า เรื่องการดำเนินงานให้สินเชื่อในรูปแบบอุดหนุนการเกษตรจำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. จัดทำต่อไป	35.5	38.1	4.3	33.4
2. จัดทำต่อไป แต่ควรจะมีการปรับปรุง ในบางด้าน	59.4	57.1	87.0	61.2
3. ยกเลิกวิธีการแบบใหม่เสีย	5.1	4.8	8.7	5.4

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้าร้อยละ 94.6 มีความเห็นว่า ธ.ก.ส. ควรจะมีบริการสินเชื่อในรูปแบบอุดหนุนการเกษตรต่อไป ในจำนวนดังกล่าวร้อยละ 61.2 มีความเห็นว่าการดำเนินงานดังกล่าวของ ธ.ก.ส. ควรจะมีการปรับปรุงในบางด้าน

4. การประเมินผลความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการด้านการตลาดวัสดุอุปกรณ์การเกษตรของ ธ.ก.ส.

ปัจจัยที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรจะแก้ไขเป็นลำดับแรกของการดำเนินงานให้สินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

ตารางที่ 19

สิ่งที่ ธ.ก.ส. ควรจะแก้ไขเป็นลำดับแรกในการดำเนินงานให้สินเชื่อในรูป วัสดุและอุปกรณ์การเกษตร จำแนกตามประเภทเงินกู้

ร้อยละ

	ประเภทเงินกู้			
	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว	รวม
1. ราคา	32.0	16.4	18.7	27.9
2. คุณภาพ	28.8	26.2	15.6	26.5
3. การให้บริการ การรับประกันหลังจาก ที่ได้วัสดุอุปกรณ์การเกษตรไปใช้งานแล้ว	12.7	19.7	20.3	14.8
4. เอกสาร แบบพิมพ์	2.5	11.5	10.9	5.0
5. คลังสินค้าของธนาคาร	16.1	16.4	23.5	17.2
6. เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ	7.9	9.8	11.0	8.6

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรลูกค้ามีความต้องการให้ ธ.ก.ส. แก้ไขในเรื่องของราคาเป็นลำดับแรกร้อยละ 27.9 เรื่องคุณภาพของสินค้าร้อยละ 26.5 เรื่องการให้บริการภายหลังการจำหน่ายร้อยละ 14.8 ซึ่งทั้งสามปัญหารวมกันร้อยละ 69.2 เป็นปัจจัยภายนอกที่ ธ.ก.ส. จะต้องแก้ไขเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จด้วยดีต่อไป

ส่วนปัญหาปัจจัยภายในของ ธ.ก.ส. เอง สิ่งที่ต้องแก้ไขเป็นลำดับแรกคือ เรื่องคลังสินค้าของธนาคาร คือร้อยละ 17.2

จึงสรุปได้ว่า ในแง่ของปัจจัยภายในธ.ก.ส. สามารถดำเนินการแก้ไขได้แล้วนี้ คือควรพยายามจัดให้มีคลังสินค้าเพียงพอ เพื่อจัดให้มีสินค้าตรงกับความต้องการและทันเวลาด้วย

จากตารางยังแสดงให้เห็นว่า เมื่อจำแนกตามประเภทเงินกู้จะเห็นว่า เกษตรกรที่เป็นลูกค้าระยะสั้น ร้อยละ 32.0 มีความเห็นว่า ธ.ก.ส.ควรจะแก้ปัญหาที่ราคาวัสดุฯ เป็นอันดับแรก เกษตรกรที่เป็นลูกค้าระยะปานกลาง ร้อยละ 26.2 เห็นว่า ควรจะแก้ไขเรื่องคุณภาพสินค้าเป็นอันดับแรก ในขณะที่เกษตรกรที่เป็นลูกค้าระยะยาว ร้อยละ 23.5 เห็นว่า สิ่งแรกที่ควรแก้ไขเป็นลำดับแรกคือ เรื่องคลังสินค้า

ทั้งนี้เพราะว่า วัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรประเภทระยะสั้นต้องการนั้นส่วนใหญ่จะเป็นวัสดุประเภทสิ้นเปลือง คือใช้ไปแล้วหมดไป เสื่อมสภาพไป เช่น ปุ๋ย อาหารสัตว์ ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในท้องถิ่น สามารถซื้อได้ง่าย เกษตรกรไม่ค่อยสนใจด้านคุณภาพเท่าใดนัก ผิดกับเกษตรกรลูกค้าประเภทระยะปานกลาง ระยะยาว ซึ่งความต้องการวัสดุคือประเภทคงทน เช่น เครื่องยนต์ เครื่องจักรกลการเกษตร ซึ่งของดังกล่าวอายุการใช้งานเกิน 1 ปีขึ้นไป ดังนั้นคุณภาพของสินค้า เป็นสิ่งสำคัญเกษตรกรจึงมักจะคำนึงซึ่งจะสังเกตได้จากในใบคำขอที่มักจะระบุชื่อที่ต้องการเสมอ ๆ

อย่างไรก็ดีเนื่องจากปัญหาเรื่องราคานั้น เนื่องจาก ธ.ก.ส. ได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในการกลายมาเป็นคู่แข่งชั้นของร้านค้าในท้องถิ่นซึ่งเป็นพ่อค้าคนกลาง บางขณะบางเวลาจึงมักจะถูกร้านค้าเหล่านี้รวมตัวกันเพื่อก่อให้เกิดความสับสนในเรื่องของราคาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร เนื่องจากการประกอบธุรกิจแบบเอกชนมักจะมี ความคล่องตัวกว่าของ ธ.ก.ส. บางครั้งบางขณะเกษตรกรจึงมักถือว่าสินค้าของ ธ.ก.ส. แพงกว่าร้านค้าในท้องถิ่น และเกษตรกรมักจะถูกยัดเยียดให้รับสินค้าเป็นวัสดุอุปกรณ์การเกษตรของ ธ.ก.ส.เท่านั้น (โดยเฉพาะในระยะแรกของการดำเนินงาน แนวความคิดเหล่านี้ค่อนข้างจะรุนแรงซึ่งปัญหาเรื่องราคานี้ฝ่ายจัดการของ ธ.ก.ส. กำลังดำเนินการแก้ไขอยู่) สำหรับในประเด็นการวิจัยในจังหวัดอุดรธานี นี้ เรื่องของราคาหรือราคาของปุ๋ยที่เกษตรกรมักจะถือว่าปุ๋ยที่ ธ.ก.ส. จัดหามา นั้น เป็นปุ๋ยแบบเดียวกับปุ๋ย อตก. ซึ่งความจริงแล้วปุ๋ยที่ ธ.ก.ส. จัดหามา นั้นมาจากหลาย ๆ แหล่งหลายโครงการซึ่งราคาปุ๋ยจะไม่สามารถเท่ากันได้อย่างแน่นอน

ง. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการดำเนินงานให้สินเชื่อในรูปวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรของ ธ.ก.ส. นอกเหนือจากที่ได้รับจากแบบสอบถามที่ตอบตามสมมุติฐานต่าง ๆ แล้ว

1. ด้านเงินทุน

1.1 อัตราดอกเบี้ย

ธ.ก.ส. ควรจะมีการปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยให้สอดคล้องกับภาวะในปัจจุบัน เนื่องจากสถานการณ์การเงินอื่น ๆ โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละ 15 สำหรับสินเชื่อเพื่อการเกษตร แต่ขั้นตอนการเป็นลูกค้าของ ธ.ก.ส. นั้นมีวิธีการที่ยุ่งยาก มีหลายขั้นตอนมากกว่า โอกาสสูงใจเกษตรกรรายใหม่จึงค่อนข้างจะลำบาก

1.2 การขยายระยะเวลาการชำระเงินทุน

ธ.ก.ส. ควรขยายระยะเวลาชำระหนี้เงินทุน โดยเฉพาะเงินทุนประเภทระยะสั้น ซึ่งมีกำหนดชำระคืนเงินทุนไม่เกิน 12 เดือน ถ้าเป็นกรณีพิเศษ อาจขยายเวลาได้แต่ต้องไม่เกิน 18 เดือน การขยายเวลาหากไม่สามารถจะทำได้ อาจจะใช้วิธีให้เกษตรกรรับชำระหนี้เฉพาะดอกเบี้ยที่ค้างชำระในงวดนั้น ๆ ก่อน ถ้ามีเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ

1.3 รูปแบบการให้เงินทุนเกษตรกร

ควรปรับปรุงให้สมาชิกเกษตรกรสามารถกู้เงินประเภทระยะปานกลาง ระยะยาว ให้มีจำนวนมากขึ้น การขอกู้ระยะสั้นเป็นการระดมของเกษตรกรที่จะต้องนำเวลาส่วนใหญ่ดูแลผลผลิตในฤดูกาลหนึ่ง โดยไม่มีโอกาสที่จะลงทุนในการผลิตด้านอื่น ๆ ที่จะต้องใช้เวลา เช่น การเลี้ยงปลา การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

1.4 วิธีการรับชำระหนี้เงินทุน

จากผลการศึกษาตามรายงานของธนาคารฯ พบว่า หนี้ด้านการเกษตรมีการชำระหนี้คิ่่นน้อย สาเหตุที่สำคัญคือ การเดินทางลำบาก การติดต่อลำบาก ธ.ก.ส. ควรจะให้หน่วยอำเภอต่าง ๆ ที่เป็นสาขาของ ธ.ก.ส. มีอำนาจที่จะชำระหนี้เงินทุนจากเกษตรกรได้โดยตรง แทนที่จะให้เกษตรกรต้องมาชำระหนี้ต่อ ธ.ก.ส. ที่หน่วยอำเภอเมือง

2. ด้านวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

2.1 การรับวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

กำหนดเวลารับวัสดุอุปกรณ์การเกษตรควรแน่ชัด แน่นนอน ทันกับความจำเป็น ความต้องการของเกษตรกร ดังนั้น ธ.ก.ส. ควรจะกำหนดถึงวันทำการส่งมอบจำนวนให้แน่นอน โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์การเกษตรถ้าเป็นที่นิยมหรือวัสดุอุปกรณ์การเกษตรประเภทปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืช ฯลฯ ควรจะให้ตรงตามกำหนด ฤดูกาล เพราะหากพ้นระยะเวลา ย่อมเกิดการเสียหายต่อแผนการผลิตในปีนั้น ๆ

2.2 การจ่ายเงินสมทบซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

ธ.ก.ส. ควรจะให้วัสดุอุปกรณ์การเกษตร ตามที่เกษตรกรลูกค้าต้องการ โดยที่ไม่ต้องให้จ่ายเงินสมทบ ซึ่งเงินสมทบดังกล่าวนี้เป็นภาระต่อเกษตรกรในการจัดหาทั้งหมด

2.3 การอบรมแนะนำแก่เกษตรกร

ธ.ก.ส. ควรจะมีโครงการให้คำแนะนำวิธีการต่าง ๆ ในการนำเอาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่ได้ไปเพื่อเพิ่ม ปรับปรุงวิธีการผลิต แก่เกษตรกรลูกค้า เป็นระยะ ๆ ตามที่เหมาะสม และควรจะมีการอบรมอย่างต่อเนื่อง บางครั้งอาจจะเป็นการสาธิตให้ทราบถึงคุณสมบัติต่าง ๆ

3. ด้านการให้บริการของพนักงาน

พนักงานควรเอาใจใส่ให้คำแนะนำ ปรีกษา วิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินงานแก่เกษตรกร เพราะว่าเป็นเรื่องใหม่ที่เกษตรกรยังไม่คุ้นเคยนอกจากนี้ ควรจะสร้างบรรยากาศให้ผู้ไปติดต่อขอภูมิความรู้สึกเป็นกันเอง

จ. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้สินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

เป็นการนำเอาข้อคิดเห็นและทัศนคติของพนักงาน ธ.ก.ส. ที่มีต่อการดำเนินงานให้สินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ซึ่งได้จากการรวบรวมในการสัมภาษณ์ การให้กรอกแบบสอบถาม จากพนักงาน ธ.ก.ส. ตลอดจนเอกสารประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พบว่าการดำเนินงานในด้านนี้มีปัญหาและอุปสรรคพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการประชาสัมพันธ์

เนื่องจากวิธีการดำเนินงานหลักที่สำคัญของ ธ.ก.ส. คือการให้เกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มลูกค้า ต่อจากนั้นให้กลุ่มเป็นตัวกดดันให้เกษตรกรมาชำระหนี้ซึ่งวิธีนี้ไม่จำเป็นต้องใช้หลักประกัน ดังนั้นผู้ใช้บริการกับ ธ.ก.ส. โดยมากจะเป็นเกษตรกรรายย่อย ๆ เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจำเป็นจะต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ในด้านบริการต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันการประชาสัมพันธ์ของ ธ.ก.ส. โดยการใช้สื่อทางด้านบุคคลกรยังไม่ดี เนื่องจากฝ่ายจัดการมักจะละเลยมองข้ามความสำคัญไป ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วการดำเนินงานให้สินเชื่อในลักษณะใหม่นี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้พนักงาน ธ.ก.ส. เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ให้มากที่สุด

2. ด้านระบบการจ่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

2.1 ความล่าช้าในการขนส่ง

โดยปกติผู้จัดหาหรือผู้จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่ขึ้นทะเบียนไว้กับ ธ.ก.ส. มักจะมีทำเลที่ตั้งโรงงาน หรือสถานที่อยู่ในส่วนกลาง หรือตามเมืองใหญ่ ๆ ทำให้มีปัญหาในการขนส่งวัสดุอุปกรณ์การเกษตรซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลานาน หรือต้องรอให้วัสดุอุปกรณ์การเกษตรมีจำนวนมากพอจึงจะทำการขนส่งไปให้ สิ่งต่าง ๆ นี้จึงทำให้วัสดุอุปกรณ์การเกษตรไปถึงเกษตรกรลูกค้าที่อยู่ในสาขาต่างจังหวัดล่าช้าไม่เป็นไปตามกำหนด ในระยะแรกของการดำเนินงาน ปรากฏว่าเกษตรกรบางรายไม่สามารถรับวัสดุอุปกรณ์การเกษตรทันฤดูกาลผลิต

2.2 การขาดการวางแผนที่ดีของผู้จัดหา ผู้จำหน่าย

เนื่องจากวัสดุอุปกรณ์การเกษตรบางชนิด ยี่ห้อ บางประเภทเป็นที่นิยมของเกษตรกรลูกค้า เช่น เมล็ดพันธุ์พืช ซึ่งต้องใช้ระยะเวลานานในการผลิต เครื่องจักรกลการเกษตรยี่ห้อ เช่น คูโบต้า รถเกษตร DN บริษัทผู้ผลิตทำการผลิตไม่ทัน เนื่องจากขาดการประสานงานกับทาง ธ.ก.ส.

ผลกระทบคือเกษตรกรไม่สามารถรับได้ตามกำหนด การส่งมอบล่าช้าออกไป บางครั้ง เกษตรกรจำเป็นต้องเปลี่ยนไปสิ่งชนิด ยี่ห้ออื่นทดแทน หากสามารถทดแทนได้ ซึ่งเป็นปัญหาประการหนึ่งทำให้เกษตรกรไม่ค่อยนิยมใช้บริการสินเชื่อในรูปแบบใหม่นี้

2.3 การปรับตัวให้เข้ากับวิธีการใหม่¹

เนื่องจากเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. โดยเฉพาะพนักงานสินเชื่อโดยส่วนใหญ่ ค้นเคยกัยการให้สินเชื่อในรูปแบบเดิมที่จ่ายเป็นเงินสด ยังปรับตัวไม่ทันกับลักษณะการให้สินเชื่อแบบใหม่ ซึ่งต้องใช้ความรู้ความสามารถในการรับเอาวิธีการผลิตตามระบบการเกษตรสมัยใหม่ ที่ต้องอาศัยวิทยาการสมัยใหม่มากขึ้น ดังนั้น บางคนจึงเกิดความไม่มั่นใจในการทำงาน ซึ่งเป็นสาเหตุให้การดำเนินงานล่าช้า

ปัญหานี้ได้เกิดขึ้นในระยะแรกของการดำเนินงาน ปัจจุบันพนักงานที่ทำหน้าที่สินเชื่อทุกคนต้องระลึกอยู่เสมอว่า เป็นภาระหน้าที่ของตนที่จะต้องบริการในทุก ๆ ด้านให้กับเกษตรกร

3. ด้านคลังสินค้า²

ปัจจุบันการดำเนินงานด้านวัสดุอุปกรณ์การเกษตรได้ขยายงานออกไปมาก จำเป็นต้องมีสถานที่เก็บวัสดุอุปกรณ์การเกษตร เพื่อจัดสรรให้เกษตรกรให้ทันเวลา และทันกับความต้องการ โดยเฉพาะวัสดุอุปกรณ์การเกษตรประเภทสิ้นเปลือง เช่น ปุ๋ย อาหารสัตว์ ยาปราบศัตรูพืช เมล็ดพันธุ์พืช การจัดให้มีคลังสินค้าต้องรีบดำเนินการสำหรับสาขาที่มีปริมาณการจ่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรซึ่งอยู่ในอัตราที่สูง หาก ธ.ก.ส. สามารถกระทำได้แล้วก็จะเป็นการแก้ไขปัญหาในข้อ 2.1 อีกทางหนึ่งด้วย

¹ สัมภาษณ์นายเจนกิจ ภัทรเวชวงศ์, พนักงานบัญชี กองการบัญชี ฝ่ายการธนาคาร และการบัญชี. 18 สิงหาคม 2527

² สัมภาษณ์ นายประเสริฐ พรหมภักดิ์, หัวหน้าหน่วยสินเชื่อ หน่วยอำเภอบ้านฝ้อธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอุดรธานี 5 มกราคม 2529

4. ค้ำอื่น ๆ

4.1 องค์ประกอบภายในของ ธ.ก.ส.

ก. ระเบียบ ข้อบังคับ วัธิปฏิบัติงานสินเชื่อ

วิธีการให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส. เป็นแบบการกำกับและแนะนำจึงไม่คล่องตัวเหมือน การดำเนินงาน การอำนวยการสินเชื่อของสถาบันการเงินอื่น ๆ วิธีการให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส.จะเริ่มตั้งแต่

- การจัดทำคำขอกู้
- การสอบสวนแผนการผลิต
- การประเมินที่มาของรายได้
- ผลตอบแทนจากการลงทุน

และโดยที่ลูกค้าส่วนใหญ่ผู้ใช้บริการกับ ธ.ก.ส. จะเป็นเกษตรกรหลายคนที่รวมตัวกัน เป็นกลุ่มลูกค้าของธนาคาร ซึ่งมีจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไปซึ่งกลุ่มลูกค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย เกษตรกรขนาดเล็ก ที่ไม่อาจนำหลักทรัพย์มาเป็นประกันหนี้เงินกู้ได้ จึงมักใช้วิธีการแบบรวมกลุ่มกันรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมเพื่อประกันเงินกู้ของสมาชิกแต่ละรายในกลุ่ม ดังนั้นการนัดหมาย เพื่อสมัครเข้า เป็นกลุ่มลูกค้าธนาคารให้พร้อม เพียงกัน เป็นเรื่องกระทำที่ลำบากมีปัญหายู่เสมอ หากเกษตรกรรายใดรายหนึ่งไม่มาตามนัด ก็จะเสียโอกาสในการขอกู้คราวนั้น ฤดูกาลนั้นจะต้องไปติดต่อใหม่โดยตนเอง ตามลำพังบางครั้งขาดผู้ค้ำประกันเลยไม่สามารถกู้เงินได้ หรือแม้กู้เงินได้ ก็จะได้รับวัสดุอุปกรณ์การ เกษตรล่าช้ากว่าคนอื่น ๆ หรือบางที่ได้วัสดุอุปกรณ์การเกษตรไม่ทันกับเวลาที่จะดำเนินการผลิตในฤดูกาล นั้น ๆ

ข. ข้อจำกัดของพระราชบัญญัติ ธ.ก.ส.¹

จากการตีความตามบทบัญญัติต่าง ๆ ในพระราชบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่าไม่มีบทบัญญัติ แห่งมาตราใดที่ให้อำนาจ ธ.ก.ส. สามารถกระทำหน้าที่เป็นผู้จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรได้เลย เท่า ที่เปิดโอกาสให้ทำได้ คือมาตรา 10 (13) ที่กำหนดว่า สามารถกระทำกิจการอย่างอื่น บรรดาที่เกี่ยวข้องกับ

¹ สัมภาษณ์ นายศุภชัย สดากการ, รักษาการหัวหน้าสายงานวัสดุอุปกรณ์การเกษตร.

หรือเนื่องในการจัดให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ของธนาคารฯ ตั้งนั้นปัจจุบัน ธ.ก.ส. คือกระทำได้ในลักษณะ เป็นเพียง "ผู้จัดหา" คือมีสถานะภาพ เป็นผู้รับฝากขาย และ ธ.ก.ส. จะเป็นภาระในเรื่องการโอนเงิน ค่าจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรไปให้บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ภายหลังที่เกษตรกรโอนเงินได้รับวัสดุ อุปกรณ์การเกษตรไปเรียบร้อยแล้ว ซึ่งแน่นอน ธ.ก.ส. จะต้องมีค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อาทิ เช่น ค่าใช้จ่ายด้านเอกสาร แบบพิมพ์ ค่าสื่อสาร ค่าใช้จ่ายด้านบุคคลกร ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่อเนื่องอื่น ๆ เช่น คลังสินค้า การประกันภัย เป็นต้น

แต่ถ้า ธ.ก.ส. สามารถดำเนินการในลักษณะเป็นผู้จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรได้เอง คือ จัดซื้อ เป็นสินค้าของ ธ.ก.ส. ได้เองแล้ว ในแง่ของ ธ.ก.ส. เองจะสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในด้านต่าง ๆ ลงได้ก็มาก สำหรับในแง่ของเกษตรกรก็จะได้รับวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่มีราคาต่ำลงอีก เนื่องจาก ธ.ก.ส. เข้าไปแข่งขันในฐานะเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ เมื่อซื้อสินค้าจำนวนมาก ย่อมมีอำนาจต่อรองด้านราคา และเรื่องอื่น ๆ

ค. พนักงาน ธ.ก.ส.

(1) การขาดความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำอธิบาย¹

พนักงานของ ธ.ก.ส.ที่จะต้องเข้าไปสัมผัสกับเกษตรกรลูกค้า โดยส่วนใหญ่ยังมีพื้นฐานความรู้ความสามารถทางด้านเกษตรอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากส่วนมากไม่ได้รับการศึกษาทางการเกษตรมาโดยตรง ปัญหานี้จึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการดำเนินงานเพื่อที่จะให้เกษตรกรเกิดความนิยมใช้บริการสินเชื่อรูปแบบใหม่นี้ ความรู้ความสามารถที่จะให้เกษตรกรเกิดความนิยมใช้บริการสินเชื่อรูปแบบใหม่นี้ ความรู้ความสามารถที่จะให้คำแนะนำ ด้านวัสดุอุปกรณ์การเกษตรเป็นต้นว่า

- วิธีการ และระยะเวลาใช้ปุ๋ย
- ปุ๋ยสูตรใดจะใช้อย่างไร
- การบำรุงรักษาเครื่องจักรกลการเกษตร
- อันตรายจากการใช้ยาฆ่าแมลง
- การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ฯลฯ

¹ สัมภาษณ์ นายสรวิทย์ พานิช, หัวหน้าสินเชื่อ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขากาฬสินธุ์. 5 มกราคม 2529

ซึ่งตามระบบการให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส. นั้นจะต้องมีการตรวจสอบและแนะนำการใช้เงินกู้ในด้านต่าง ๆ ให้ถูกวิธีแก่เกษตรกร หากพนักงาน ธ.ก.ส. มีข้อบกพร่องในเรื่องนี้แล้ว ประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากวัตถุประสงค์การเกษตร ซึ่งเป็นวิทยาการสมัยใหม่ ก็จะไม่สมบูรณ์เต็มที่นัก

(2) ความเสี่ยงของพนักงาน¹

ปัจจุบันเจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. ในระดับสาขา อาทิเช่น พนักงานสินเชื่อด้านวัตถุประสงค์การเกษตร พนักงานสินเชื่อประจำหน่วยอำเภอต่าง ๆ จะต้องรับผิดชอบวัตถุประสงค์การเกษตรซึ่งเก็บรักษาไว้ในความรับผิดชอบของตน ซึ่งวัตถุประสงค์การเกษตรดังกล่าวจะเก็บอยู่ในคลังสินค้า หรือตามที่ทำการ ธ.ก.ส. ประจำหน่วยอำเภอต่าง ๆ วัตถุประสงค์การเกษตรเหล่านี้ หากเกิดการสูญหายไม่ว่าจะเป็นกรณีเกิดการโจรกรรม อุบัติเหตุอื่น ๆ การเสื่อมสภาพ เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระรับผิดชอบต่อเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมาก

วัตถุประสงค์การเกษตรที่มักจะสูญหายได้ง่าย ๆ อาทิเช่น ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์พืช ยาฆ่าแมลง ซึ่งวัตถุประสงค์เหล่านี้ สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้ง่าย เป็นภาระหน้าที่ในการควบคุมภายใน การตรวจนับสินค้าคงเหลือ การจัดทำประกันภัย ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายติดตามมาอีกทางหนึ่ง

4.2 องค์ประกอบภายนอก

ก. พื้นฐานของเกษตรกร²

(1) การขาดความรู้ ความสามารถในการใช้

เกษตรกรโดยทั่วไป เมื่อนำวัตถุประสงค์การเกษตรไปใช้ จะใช้โดยความเคยชิน ขาดวิธีการศึกษาถึงวิธีการใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นจึงไม่สามารถนำวัตถุประสงค์การเกษตรดังกล่าว เช่น ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ให้เกิดประโยชน์ได้เต็มที่

¹ สัมภาษณ์ นายธวัชชัย ไทยอุส่าห์, หัวหน้าหน่วยสินเชื่อ หน่วยอำเภอหนองหาน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอุดรธานี. 18 ธันวาคม 2528

² สัมภาษณ์ นายทวี นิลแสง, หัวหน้าพนักงานสินเชื่อด้านวัตถุประสงค์การเกษตร ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอุดรธานี 11 ธันวาคม 2527

(2) การใช้วัสดุอุปกรณ์การเกษตรผิดเป้าหมาย

เกษตรกรบางคนมีความต้องการวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่มีราคาสูง เช่น รถเกษตร (อีแต่น) เพื่อมุ่งผลทางด้านสังคม บางรายชอบกระทำลอกเลียนแบบคนอื่น ๆ หรือ จดจำจากคำโฆษณา ประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ โดยไม่ได้มุ่งที่การเพิ่มผลิตผลของตน ไม่ได้ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิต ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายเกินความจำเป็น

(3) ไม่เข้าใจเป้าหมายในการทำงานของธนาคารฯ

ก. เกษตรกรบางรายนำวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่ได้รับไปขายต่อ โดยไม่ได้นำไปปรับ แผนการผลิตของตน ผิดวัตถุประสงค์ของ ธ.ก.ส.

ข. ระบุวัสดุอุปกรณ์การเกษตรประเภทหนึ่งต่อมาเมื่อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรนั้น มาถึง กลับเปลี่ยนใจไม่รับ ทำให้เสียเวลา ค่าใช้จ่าย

ค. มีความเข้าใจว่า วัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่ ธ.ก.ส. เป็นผู้จัดหา นั้นจะต้องให้เจ้าหน้าที่ ธ.ก.ส. เป็นผู้ซ่อมแซม ให้บริการหลังการจำหน่าย

ข. ด้านผู้จัดหา หรือผู้จำหน่าย(1) ราคาของวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

เป้าหมายของการดำเนินงาน ธ.ก.ส. นั้นต้องการเข้าแทรกแซงตลาดวัสดุอุปกรณ์การเกษตรโดยพยายาม ให้ราคาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรไม่ขึ้นลงตามความพอใจของผู้จำหน่าย ต้องการ ยืนราคาที่ยุติธรรมให้นานที่สุด ซึ่งจะบรรลุผลตามเป้าหมายหรือไม่ขึ้น ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าวัสดุ อุปกรณ์การเกษตรที่ ธ.ก.ส. เป็นผู้รับฝากขายนั้น มีปริมาณมากพอขนาดกระทบกระเทือนต่อส่วนแบ่ง ทางการตลาดของสินค้าประเภทนั้น ๆ หรือไม่

โดยปกติปัญหาเรื่องราคาวัสดุอุปกรณ์นั้น บางเวลา ธ.ก.ส. จำเป็นต้องยอมให้ราคาขึ้นลง ตามภาวะตลาด อาทิเช่น การลดค่าเงินบาทซึ่งจะกระทบกระเทือนต่อวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่ไม่สามารถ ผลิตได้ในประเทศ เช่น ปุ๋ยเคมีบางชนิด และเครื่องจักรกล

(2) คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์การเกษตร

ถึงแม้ว่าจะได้มี ขั้นตอนต่าง ๆ ในการสอบสวน ตรวจสอบคุณภาพของสินค้าต่าง ๆ ก่อนที่พิจารณาคัดเลือกบริษัทผู้ผลิตเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นผู้จัดหาหรือ ผู้จำหน่ายกับ ธ.ก.ส. ในเบื้องต้นแล้ว ก็ตามมักจะปรากฏอยู่หลายครั้งว่า วัสดุอุปกรณ์การเกษตรบางประเภท เช่น รถเกษตรยี่ห้อจินดาเจริญ

รถไถนาเดินตามแผ่นดินไทย ชนิดเกียร์ถอยหลังเป็นต้น มีคุณภาพไม่ดี ทำให้ ธ.ก.ส. ต้องระงับการส่งวัสดุอุปกรณ์การเกษตรยี่ห้ออื่น ๆ แต่ในแง่ของเกษตรกรรถลูก้า จะเสียผลประโยชน์ เพราะได้รับวัสดุอุปกรณ์คุณภาพต่ำ

(3) การให้บริการหลังการจำหน่าย

บริษัทผู้ผลิต ผู้จัดหา ผู้จำหน่ายหลายบริษัท ไม่ได้ให้บริการภายหลังการจำหน่ายที่สม่ำเสมอ เป็นต้นว่า ขาดการให้คำแนะนำ อธิบาย การประกันตามระยะเวลาอันควร ขาดการสาธิตให้ความรู้เพิ่มเติมแก่เกษตรกรรถลูก้า เมื่อเกิดปัญหาที่จะต้องซ่อมแซม มักจะเป็นหน้าที่ของพนักงาน ธ.ก.ส. ที่จะต้องซ่อมแซมตามความรู้ความสามารถที่ตนมีอยู่ หรือมีเวลานั้น การดูแลรักษาให้บริการจากบริษัทมักจะล่าช้าจนเกษตรกรต้องรีบดำเนินการ โดยยินยอมเสียค่าใช้จ่ายเอง

(4) เอเยนต์ของผู้จำหน่าย

ปกติในทางการค้า ผู้จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรก็ย่อมจะมีร้านค้าในท้องถิ่นเป็นผู้จำหน่ายวัสดุอุปกรณ์ประเภทนั้น ๆ เช่นกัน ซึ่งเครดิตที่ได้รับจากผู้จำหน่าย อาจจะมีมากน้อยต่างกันแล้วแต่ระยะเวลาในการติดต่อกัน เมื่อ ธ.ก.ส. ได้ดำเนินงานสินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตรย่อมจะกระทบกระเทือนต่อวิถีทางการค้าของเอเยนต์ผู้จำหน่าย เนื่องจากระยะปัจจุบันเกษตรกรหันมาสั่งผ่าน ธ.ก.ส. หมด การยอมขาดทุนโดยลดราคาจึงเกิดขึ้นในระยะแรกของการดำเนินงาน เพื่อแย่งส่วนแบ่งตลาดกลับคืนมา ดังนั้นบางระยะเวลาปัญหาเรื่องราคาวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ธ.ก.ส. แพงกว่าราคาวัสดุอุปกรณ์ของผู้จำหน่ายในท้องถิ่น จึงเกิดขึ้นในบางท้องถิ่น ซึ่ง ธ.ก.ส. จะต้องชี้แจงให้เกษตรกรเข้าใจ

(5) ขาดความเข้าใจหลักการ เป้าหมายในการดำเนินงานของ ธ.ก.ส.

เป้าหมายหลักของ ธ.ก.ส. คือการพัฒนาการเกษตร โดยนำเอาวิทยาการสมัยใหม่ให้กระจายสู่เกษตรกรให้มากขึ้น และสนับสนุนเกษตรกรให้ได้รับวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่มีคุณภาพดี ในราคาที่ยุติธรรม แต่สำหรับบริษัทแล้ว เน้นที่การเพิ่มยอดขาย และครองส่วนแบ่งทางการตลาด (Market share) ซึ่งเป้าหมายของ ธ.ก.ส. และของบริษัทนั้นมีหลักการคนละด้าน จึงจำเป็นต้อง มีการประสานงานกันให้สม่ำเสมอมากกว่าปัจจุบัน เพราะว่าบางครั้งเจ้าหน้าที่ของ ธ.ก.ส. จะระงับการส่งวัสดุอุปกรณ์การเกษตร หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามิชอบพร้อมในเรื่องต่าง ๆ ที่จะเป็นผลเสียต่อเกษตรกรหรือบางขณะการทำงานของธนาคารฯ มีขั้นตอนที่ทำให้ต้องเสียเวลา เกิดการล่าช้าในการส่งวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้บริษัทขาดผลประโยชน์ในส่วนที่จะได้รับ

(6) ปัญหาอื่น ๆ เกี่ยวกับผู้จำหน่าย¹

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านการสัมภาษณ์ จากเอกสารที่เกี่ยวข้องพอจะสรุปปัญหาอื่น ๆ ได้คือ

ก. มีการเปลี่ยนแปลงราคาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรบ่อยครั้ง ทำให้เกิดความสับสนต่อเกษตรกร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ เช่น บัญชี เครื่องจักรกลการเกษตร

ข. วัสดุอุปกรณ์การเกษตรบางประเภทขึ้นราคาบ่อยครั้ง เช่น เครื่องยนต์ดีเซลคูโบต้า เป็นต้น มีผลกระทบต่อชื่อเสียงของ ธ.ก.ส. ว่าจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรราคาแพงกว่าปกติ

ค. ควรนำรายได้จากการจำหน่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตร เพื่อช่วยเหลือสังคม นำมาพัฒนาการทางการเกษตร เป็นต้นว่า การพัฒนาคุณภาพสินค้า การเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรแก่ลูกค้า การจัดแปลงสาธิต ซึ่งปัจจุบันมีผู้จำหน่ายน้อยรายได้ก็กระทำสิ่งเหล่านี้

ค. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

(1) สามารถเพิ่มผลผลิต เนื่องจากการนำเอาวิทยาการสมัยใหม่มาใช้ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบการเกษตร ในขณะเดียวกันต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูงขึ้น กรณีที่เกษตรกรหันมาใช้วิทยาการสมัยใหม่ดังกล่าวเกินความจำเป็น

(2) ก่อให้เกิดการขาดดุลย์การค้ามากขึ้น หากพิจารณาแล้วผลผลิตที่เพิ่มขึ้นจากวิทยาการสมัยใหม่มีมูลค่าน้อยกว่า วัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่สั่งซื้อจากต่างประเทศโดยเฉพาะ บัญชี เครื่องจักรกลการเกษตร

(3) เกิดการละเลยระบบการเกษตรสมัยเดิมที่ยังมีประโยชน์อยู่ เนื่องจากการเกษตรก้าวหน้าสู่ระบบใหม่ ที่นำเอาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมาใช้อย่างมากเกินควร ปัจจัยการผลิตเก่า ๆ ที่ยังมีประโยชน์ได้ดีเริ่มถูกละเลย เช่น ปุ๋ยธรรมชาติ สัตว์ใช้งานอื่น ๆ (วัว - ควาย) เป็นต้น

(4) ผลที่ติดตามมาภายหลังจากนำเอาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมาใช้ในการผลิตก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้น ในขณะที่ปัจจัยด้านการตลาดยังไม่มีประสิทธิภาพ ราคาผลิตผลไม่ได้เป็นไปตามอุปสงค์อุปทาน ซึ่งปกติจะต่ำกว่าความจริง ทำให้ไม่คุ้มค่าการลงทุนของเกษตรกร

¹ สัมภาษณ์ นายดุสิต จันทนา, หัวหน้าหน่วยสินเชื่อ หน่วยอำเภอศรีบุญเรือง ธนาการเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาอุดรธานี. 10 ธันวาคม 2528

(5) เกิดการใช้ เครื่องจักรกลการเกษตรในปริมาณที่สูงขึ้น ทำให้เกิดการใช้แรงงานไม่เต็ม ที่ใน ภาคการเกษตรได้

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินการให้สินเชื่อในรูปวัสดุอุปกรณ์การเกษตรของ ธ.ก.ส. นั้นโดยส่วนรวมแล้ว เกษตรกรส่วนใหญ่ยังคงต้องการให้ ธ.ก.ส. ดำเนินงานด้านนี้ต่อไป เพราะมีส่วนช่วยให้เกษตรกรได้รับวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่มีคุณภาพดี ราคายุติธรรม สนับสนุนให้เกษตรกรสามารถใช้วิทยาการสมัยใหม่กับระบบการเกษตรของตนในการพัฒนาการผลิต แทนที่จะยังคงเป็นไปในระบบแบบเดิม ที่ต้องพึ่งพาธรรมชาติเป็นหลัก ถึงแม้ว่าการดำเนินงานจะมีปัญหาอุปสรรค ในด้านต่าง ๆ เป็นต้นว่าการขาดแคลนสถานที่ใช้เก็บวัสดุอุปกรณ์ ปัญหาด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ การบริหารงานของ ธ.ก.ส. ที่ยังไม่คล่องตัวในการดำเนินงาน ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ผลที่ได้จากการวิจัยที่เกษตรกรประสงค์ที่จะให้ ธ.ก.ส. แก้ไขหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น จะเป็นข้อเสนอแนะที่ ธ.ก.ส. น่าจะนำไปพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไข เพื่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการและบรรลุถึงเป้าหมายขององค์กร.